

τράπεζαν ὑφουμένην μόνην εἰς τὸν αἶρα, χορεύουσαν ἐκεῖ, καὶ ἔπειτα, ὅταν αἴφνης ἐφάνη που τῆς αἰθοῦσης φῶς μέγα ὡς ἀστὴρ, κακὸν τι πνεῦμα, ὡς ἐξηγοῦσιν οἱ κύριοι οὗτοι, ῥιπτομένην αὐθορμήτως ἐπ' αὐτὸ, καὶ προστριβομένην, ὡς διὰ νὰ τὸ ἐξαλείψῃ. Ἐννοεῖς πόσον ἐλυπήθην μὴ παρευρεθῆς ἐκεῖ, ἀλλ' ἅμα γίνω ἄλλων φαινομένων αὐτόπτης μάρτυς, ἀμέσως θὰ σοὶ τὰ γράψω.

Κ.

ΠΕΡΙ

τῆς παρ' ἡμῖν κοινῆς διαλέκτου.

—οοο—

Ἡ κοινὴ ἐν χρήσει παρὰ τῷ ὅχλῳ διάλεκτος, ἥτις φαίνεται τόσον διεφθαρμένη, καὶ ἥτις ὑπὸ τινων εὐρωπαϊῶν ἐθεωρήθη ὡς μίγμα διαφόρων ξένων γλωσσῶν, εἶναι, ἂν ἐξαίρεσωμεν ὀλίγας τινὰς εἰσαχθείσας ξένας διαφόρων ἐθνῶν λέξεις, ὡς μουσαφίρης, ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ, πιάτο ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ, ζακόνι ἐκ τοῦ Σλαβικοῦ κτλ' γνησιωτάτη ἐλληνικὴ γλῶσσα, σύνθετος, ἵνα οὕτως εἰπῶ, ἐκ τῶν διαφόρων ἀρχαίων διαλέκτων, καὶ πλήρης γραμματικῶν σχημάτων, κατὰ μίμησιν τῆς ἐξ ἧς παράγεται ἀρχαίας γλώσσης (*)· οὕτως ἂν κοινῶς λεγώμεν ἁ-

(*) Εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν ὑπάρχει πλῆθος λέξεων οὐδόλως ἀπαντωμένων εἰς τὴν ἀρχαίαν, τοιαῦται χ. π. εἰσὶ τὸ ἀνάσκελα, πρόμητα, μαζώνω, πρίσκομαι. κτλ. πλὴν αἱ τοιαῦται λέξεις δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῶσι βάρβαροι διότι παράγονται ἀπὸ κυρίως Ἑλληνικὰς καὶ φέρουν σαφέστατα τοὺς τύπους αὐτῶν. Οὕτως ὑπάρχουσι καὶ σύνθετοι ὧν μόνον αἱ ἐξ ὧν σύγκεινται ἀπλᾶ εὐρίσκονται εἰς μίαν ἢ ἄλλην τῶν ἀρχαίων διαλέκτων οὕτως ἡ λέξις μεσημέρη δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ἀλλ' ἐντοσούτῳ οἱ Ἴωνες ἔλεγον ἡμέρη ἀντὶ ἡμέρα, καὶ ἰδοὺ πῶς ἔγινε τὸ νεώτερον μεσημέρη ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου μεσημέρια. Ἡ λέξις νωρίς δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἀλλ' ὑπάρχουν ἔμως τὸ ἐν καὶ ὦρα ἐξ ὧν ἐσχηματίσθη διὰ συναλοιφῆς τὸ νωρίς ὅπερ σημαίνει ἐν ὦρᾳ.

Ἡ νεωτέρα γλῶσσα ποιεῖ ἀναλελυμένους τοὺς παρωχημένους αὐτῆς χρόνους τῶν ῥημάτων διὰ τοῦ βοηθητικοῦ ἔχω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἀπαντᾷται ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν· οὕτως ὁ Ἡσίοδος λέγει «κρύψαντες γὰρ ἔχουσι (ἀντὶ ἔκρυψαν) θεοὶ βίον ἀνθρώποισι» καὶ ὁ Σοφοκλῆς «πρῶτος ἄσκοπον ἔχει περὰνας» (ἀντὶ ἐπέρανε).

Ἡ κοινὴ γλῶσσα δίδει οὐδετέραν κατάληξιν εἰς τινὰ κύρια θηλυκὰ ὀνόματα ὡς Μαριό, Κατερινιό, Μαρίδι (Μαρίδιον), Κατερίνι (Κατερίνιον), μάλιστα εἰς τινὰ μέρη λέγουσι καὶ μετὰ τοῦ οὐδετέρου ἄρθρου τὸ Μαριό, τὸ Κατερινιό, τὸ Μαρίδι, τὸ Κατερίνι· κτλ. ἀλλ' οὐχ' ἥττον ἔλεγον καὶ οἱ ἀρχαῖοι μὲ οὐδετέραν κατάληξιν Γλυκέριον, Δεόντιον κτλ.

στάχυν ἀντὶ στάχυν τοῦτο γίνεται διὰ προσθέσεως, ὡς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἄλλοτε ἔλεγον ἀσταχυν, καὶ ἀσταφίς ἀντὶ σταφίς, ἐκ τοῦ ὁποίου δι' ἐτέρου σχήματος ἔγινε τὸ ἀπλοῦν σταφίδα. Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ κοινῶς ἐν χρήτει ἐχθὲς ἀντὶ χθὲς, καὶ τὸ ἀπλέω ἀντὶ πλέω, ὃ ἔγιναν κατὰ μίμησιν ὡσαύτως τῶν Ἀθηναίων. Λέγομεν προσέτι σπονδύλιον ἀντὶ σπονδύλιον, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον ἀσφάραγος ἀντὶ ἀσπάραγος· ἔτι δὲ λέγομεν μαλόχα ἀντὶ μάλαχη μεταβάλλοντες τὰ δύο α εἰς ο, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸ η εἰς α, ὡς οἱ Δωριεῖς. Ὡσαύτως ἐκ τῆς ἀρχαίας λέξεως κνήδη κατ' ἀρχὰς ἔγινε τὸ κνήθα μεταβολῇ τοῦ η εἰς α, ἔπειτα δι' ἀναδιπλασιασμοῦ προσετέθη τὸ ΚΗ λέγοντες κηκνήθα, καὶ τελευταῖον διὰ τρίτου σχήματος προσθέσεως ἔγινε καὶ τὸ ἀκηκνήθα.

Οἱ Ἴωνες μετέβαλλον τὰ δασέα εἰς ψιλὰ καὶ τ' ἀνάπαλιν, ὅπερ γίνεται καὶ εἰς τὴν ἀπλὴν ἡμῶν διάλεκτον. οὕτως ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον ἐνθεῦθεν ἀντὶ ἐντεῦθεν, καὶ κιθῶν ἀντὶ χιτῶν· ἡμεῖς δὲ ἀπ' ὅλα ἀντὶ ἀφ' ὅλα, μεταύριον ἀντὶ μεταύριον, ἐφέτος ἀντὶ ἐπίτος· καὶ ἀντὶ βάτραχος λέγομεν βάθρακος (καὶ μὲ καταβιβασμὸν τόνου βαθρακός) ὡς οἱ Ἴωνες οἵτινες ἐπρόφερον βάθρακος καὶ βάτρακος. Λέγομεν ἀκόμη ἄσχημος ἀντὶ ἄσχημος, ὡς οἱ Δωριεῖς ἔλεγον δέχομαι ἀντὶ δέχομαι. Λέγομεν ἔτι σκάπτω ἀντὶ σκάπτω ὡς οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον φανός καὶ φάτρα ἀντὶ πανός καὶ πάτρα.

Λέγομεν δὲ κοινῶς φηκάρι ἀντὶ θηκάρι καὶ φλιβερόν ἀντὶ θλιβερόν, μεταβάλλοντες τὰ δασέα εἰς ἕτερα δασέα, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἔλεγον καὶ οἱ Αἰολεῖς καὶ οἱ Δωριεῖς γῆρ ἀντὶ θῆρ (ἐξ οὗ παρήχθη καὶ τὸ λατινικὸν fera)· οἱ Ἀθηναῖοι γιλάρ ἀντὶ θιλάρ.

Λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν γιαντὶ ἀντὶ διὰ τί, ἀλλ' οὕτω καὶ οἱ Δωριεῖς ἀνταλλάσσουν τὸ γ μετὰ τοῦ δ· ὅθεν ἀμέργω καὶ ἀμέρδω· δᾶ καὶ γᾶ· γνόςφος καὶ δνόςφος.

Μεταβάλλει ἡ κοινὴ γλῶσσα τὸ δ εἰς ζ, οἷον ζορκάδια ἀντὶ δορκάδια, ἀλλὰ καὶ οἱ Δωριεῖς ἔλεγον ζορκάδες ἀντὶ δορκάδες, καὶ ἀρίζηλον ἀντὶ ἀρίδηλον. Ἐπὶ τὸ ο εἰς α, μάλιστα εἰς τοὺς ἀορίστους καὶ παρατατικούς χρόνους τῶν ῥημάτων, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἔκαμνον καὶ οἱ Δωριεῖς λέγοντες ὡς ἡμεῖς, ἐλάβαμεν, ἐγράφαμεν, καὶ ἐλαβαν, ἐγραφαν, ἀντὶ ἐλάβομεν, ἐγράφομεν, ἐλαβον, ἐγραφον.

Μεταβάλλομεν κοινῶς τὸ α τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικῆς καταλήξεως εἰς αἰ λέγονταις ταῖς τιμαῖς ἀντὶ τὰς τιμὰς, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἔκαμνον καὶ οἱ Αἰολεῖς.

Ἐνίοτε συναλλάσσονται τὰ μέσα, οὕτω π. χ. λέγομεν γιλέπω ἀναὶ βιλέπω, ἀλλὰ καὶ οἱ Αἰολεῖς καὶ

Δωριεῖς ἔλεγον γλέφαρον ἀντὶ βλέφαρον· καὶ ἀττικῶς ἐλέγετο βλήχων ἀντὶ γλήχων.

Λέγομεν κοινῶς χρουσός, χρουσώω ἀντὶ χρυσός, χρυσώω, ἀλλὰ καὶ οἱ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς μεταχειρίζοντο πολλάκις τὸ ου ἀντὶ τοῦ υ, οἷον κοῦμα, θοῦρα, ἀντὶ κόμα, θόρα. κτλ.

Εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὑγρῶν μεταχειρίζεται ὁ ἀπλοῦς λαὸς ἄλλ' ἀντ' ἄλλων· οὕτω χ. π. οἱ Χῖοι λέγουσι Φιριππῆς ἀντὶ Φιλιππῆς, πλὴν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον κεφαλαργία ἀντὶ κεφαλαργία, ἀργαλέω ἀντὶ ἀλγαλέω, κτλ. Οὕτω λέγομεν προσέτι πλεμόρι ἀντὶ πρεμόρι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρόφερων πλεμόρι, καὶ οἱ Λατῖνοι λέγουσι pulmo. Καὶ οἱ Δωριεῖς τρέπουν τὸ ν εἰς λ ὅθεν λέπους ἀντὶ τρέπους, ἐλόδρης ἀντὶ ἐνέδρης.

Λέγομεν ὡσαύτως πωρρόν ἀντὶ πρωρόν συναίρεσει τοῦ ι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον πρῶ ἀντὶ πρωτὶ καὶ μεταθέσει τοῦ ρ ἔλεγον θάρσος ἀντὶ θράσος.

Πολλάκις ἀφαιρεῖται ἡ πρώτη τῶν λέξεων συλλαβὴ, ὅθεν δόντια ἀντὶ ὀδόντια, λαφρός ἀντὶ ἐλαφρός, μαῦρος ἀντὶ ἀμαυρός· κτλ' πλὴν, τοῦ κατ' ἐνδειαν τούτου σχήματος κάμνουν συνεχῶς χρῆσιν καὶ οἱ ἀρχαῖοι, διὸ ἀπαντῶμεν εἰς τὸν Αἰσχύλον μαυρουμένη ἀντὶ ἀμαυρουμένη· καὶ οἱ Ἴωνες ἔλεγον ὀρτὴ ἀντὶ ἑορτὴ, κείρος ἀντὶ ἐκείρος. Κατὰ μίμησιν δὲ τῶν Ἑλλήνων παραλείπουν καὶ οἱ Λατῖνοι τὸ ο εἰς τὰς λέξεις nomen καὶ dens πλὴν. dentes.

Δυνάμει δὲ σχηματὸς τινος κατ' ἐνδειαν, καὶ ἰδίως τοῦ λεγομένου ἄρσις παραλείπεται συνήθως ἡ αὐξήσις τῶν παρκαυμένων καὶ μετοχῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον δεγμένος ἀντὶ δεδεγμένος.

Ἀφαιροῦμεν πολλάκις κατ' ἔλλειψιν ἢ κατὰ συγκοπὴν ἐν ἡ πλειότερα γράμματα, λέγοντες χ. π. ἀψᾶ ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου αἰψα καὶ σώπα ἀντὶ σιῶπα· ἀλλὰ καὶ τοῦτο γίνεται κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων· οὕτως εἰς τὸν Πίνδαρον ἀπαντῶμεν σεσωπαμένος ἀντὶ σεσιωπαμένος καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον ἀντὶ ὀγδοήκοντα ἀναγινώσκουμεν ὀγθῶκοντα, ἐξ οὗ τὸ παρ' ἡμῖν ὀγθῶντα· κατὰ συγκοπὴν ὡσαύτως ἔγιναν καὶ τὰ τριάντα, πενήντα, ἐξήντα, ἐβδομήντα καὶ ἐννεμήντα· τὸ δὲ σαράντα ἐκ τοῦ τεσσαράκοντα, ἐκτὸς τῆς συγκοπῆς ὑπέφερε καὶ τὴν κατ' ἐνδειαν ἐξάλειψιν τῆς ἀρχικῆς συλλαβῆς.

Συνεχιστάτη χρῆσις γίνεται εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν καὶ κατ' ἀποκοπὴν σχήματος, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων· οὕτως καθὼς ἡμεῖς λέγομεν αὐτί ἀντὶ αὐτίον, σταμνὶ ἀντὶ σταμνίον, καὶ τούτοις ὅμοια, εἶπεν ὡσαύτως καὶ ὁ Ὀμηρος δῶ ἀντὶ δῶμα· ὁ Ἡσίοδος βριῖ ἀντὶ βριθῶ· ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἀλφι ἀντὶ ἀλφειον, καὶ ἄλλοι ἄλλα.

Παρὰ τοῖς Ἴωσι λογογράφους παραλείπεται συνή-

θως τὸ ἐφελκυστικὸν ν· ὅθεν κατὰ μίμησιν τούτων παραλείπεται πολλάκις εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν τὸ ληκτικὸν ν· οἷον τὸ ξύλο ἀντὶ τὸ ξύλον κτλ.

Οἱ Δωριεῖς παραλείπουν τὸ ο τῶν εἰς αὐτοὺς κυρίων ὀνομάτων, ὡς Μερέλας ἀντὶ Μερέλαος· οὕτω λέγομεν καὶ ἡμεῖς Νικόλας ἀντὶ Νικόλαος.

Οὐ σπανιωτέρα χρῆσις γίνεται κοινῶς καὶ τῶν κατὰ πλεονασμὸν σχημάτων· οὕτω κατ' ἐπέκτασιν λέγομεν αὐτία ἀντὶ ὠτία, ἴσως ἐκ τοῦ ἄτα τῶν ἀρχαίων Ταραντίνων, οἵτινες κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἠδύναντο νὰ λέγωσι καὶ ἀτία ἀντὶ ὠτία.

Συνεχῶς ὡσαύτως γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ προσχηματισμοῦ, ὅθεν ἀλόγατα ἀντὶ ἀλογα, προσώπατα ἀντὶ πρόσωπα, καὶ ἄλλα τούτοις ὅμοια· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ναιχὶ ἀντὶ ναι, καὶ οὐχὶ ἀντὶ οὐ, ἐξ ὧν παράγονται τὰ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει ναισχε ἢ ναισκε, καὶ τὸ ὅχι ἀποβολῇ τοῦ υ.

Κατὰ πλεονασμὸν ἔγιναν καὶ ὅλα τὰ εἰς ΟΝΩ, ἀπὸ τὰ εἰς ΟΩ τῆς ἀρχαίας ῥήματα.

὘νὶ λόγῳ ὁ κοινὸς λαὸς γνωρίζει κάλλιστα ὅλα τὰ γραμματικὰ τῆς ἀρχαίας σχήματα, καὶ πάντοτε μεταχειρίζεται αὐτὰ κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων, (*), μάλιστα πολλάκις μεταβάλλει λέξεις τινὰς διὰ πολλῶν ἄλλεπαλλήλων σχηματισμῶν· οὕτως ἐκ τοῦ ἀρχαίου κρυφῇ ἐσχηματίσθη τὸ εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐν χρήσει κουργᾶ, ὅπερ ἔγινε διὰ τριῶν ἀλλεπαλλήλων σχημάτων δηλαδὴ, α'.) διὰ μεταθέσεως τοῦ ρ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον θάρσος ἀντὶ θράσος, καρδία ἀντὶ κραδία· β'.) διὰ παρενθέσεως τοῦ ο, ὡς οἱ Ἴωνες ἔλεγον κεινὴ ἀντὶ κεινῇ, κοῦσος ἀντὶ κόσος, ξεῖνοι ἀντὶ ξένοι, κτλ. καὶ γ'.) διὰ τῆς τοῦ η εἰς α μεταβολῆς, ὡς οἱ Δωριεῖς οἵτινες ἔλεγον τάρ ἀντὶ τήν, κρυφᾶ ἀντὶ κρυφῇ (**).

Ἡ κοινὴ ἡμῶν διέλεκτος διερύλαξε καὶ τὸ αἰολικὸν δίγαμμα, ἐπομένως καθὼς οἱ Αἰολεῖς ἔλεγον αἰήρ αὐῶς ἀντὶ αἰήρ, αῶς, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες (χέω) χεύσω, καὶ (κάω) καύσω, ὁσάκις δηλαδὴ ἐπῆρχετο σύμφωνον εἰς ὑποστήριξιν τούτου· οὕτω λέγει καὶ ἡ κοινὴ ἡμῶν διέλεκτος τελεύω ἀντὶ τελέω· καύω καὶ καύγω, ἀντὶ κάω ἢ καίω· κλαίγω ἀντὶ κλαίω κτλ. »

I. ΔΕ ΚΙΓΑΛΛΑΣ.

(*). Ἡ κοινὴ γλῶσσα κάμνει οὐχ ἥττον συνεχιστάτην χρῆσιν τῶν κράσεων, συναρέσεων, θλίψεων, κτλ. οὕτω λέγομεν τὸ καμαπὶ τοῦτου, διὰ διττῆς κράσεως, ἀντὶ τοῦ καμα ἐπὶ τοῦτου, ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον διὰ συγχράνου θλίψεως, κράσεως καὶ συναρέσεως, ἐν τῇ θιοπίτῃ ἀντὶ ἐν τῇ αἰθιοπίτῃ.

(**). Λέγομεν ἐνίοτε κατὰ τὸν πλεονασμὸν πλεονσοφώτερος ἀντὶ σοφώτατος· κ.λ. ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον κρεῖττον μάλλον, βέλτιον μέλλον κ.λ. Εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν γίνεται ὡσαύτως χρῆσις καὶ πάντων τῶν λοιπῶν συντακτικῶν σχημάτων· οἷον τῆς Ἐλλείψεως, Συλλήψεως, Ζεύγματος κλ.